

ВІДГУК

рецензента

кандидата педагогічних наук, доцента,

Круглик Оксани Петрівни

на наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Мостового Любомира Петровича

«Педагогічні чинники вдосконалення компетентностей сурдопедагога»,

поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії

за спеціальністю 016 Спеціальна освіта

(01 Освіта/Педагогіка)

Актуальність теми дослідження. Дисертаційне дослідження Мостового Любомира Петровича присвячене одній із фундаментальних і водночас практично значущих проблем сучасної спеціальної освіти, а саме: визначенню, теоретичному обґрунтуванню та експериментальній перевірці педагогічних чинників удосконалення професійної компетентності сурдопедагога. У контексті сучасних трансформацій освітньої системи України ця проблема набуває особливої актуальності, що зумовлено як внутрішніми реформами освітньої галузі, так і глобальними тенденціями розвитку спеціальної освіти.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується переходом до компетентнісної парадигми, що передбачає орієнтацію не лише на засвоєння знань, а й на формування здатності ефективно діяти у складних професійних ситуаціях. У цьому контексті особливого значення набуває проблема професійної підготовки та розвитку сурдопедагогів. Вони, як фахівці, що забезпечують навчання, розвиток і соціалізацію дітей з порушеннями слуху, відіграють ключову роль у реалізації завдань спеціальної освіти та інклюзії.

Актуальність дослідження посилюється також сучасними викликами, пов'язаними з розвитком цифрових технологій, упровадженням дистанційних форм навчання, використанням сучасних засобів слухопротезування, а також необхідністю індивідуалізації освітнього процесу. У цих умовах зростають

вимоги до професійної компетентності сурдопедагога, що зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів її вдосконалення.

Особливого значення набуває і той факт, що професійна діяльність сурдопедагога має інтегративний характер, оскільки поєднує освітні, корекційні, комунікативні та соціально-педагогічні функції. Це потребує формування комплексної системи компетентностей, що забезпечують ефективність його діяльності. У цьому контексті визначення педагогічних чинників, які впливають на професійний розвиток фахівця, є важливим науковим завданням.

Отже, тема дисертаційного дослідження є актуальною, відповідає сучасним тенденціям розвитку спеціальної освіти та має вагомим значення для теорії і практики педагогічної науки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації Мостового Любомира Петровича, вирізняються високим рівнем теоретичної обґрунтованості, методологічної виваженості та внутрішньої логічної узгодженості. Дослідження побудоване на чітко визначеній науковій концепції, що забезпечує цілісність викладу матеріалу та послідовність розгортання авторської думки від постановки проблеми до формулювання висновків.

Суттєвою перевагою роботи є її ґрунтовна теоретична база, яка сформована на основі широкого кола вітчизняних і зарубіжних джерел. Автором опрацьовано значний масив наукової літератури, що охоплює праці з педагогіки, спеціальної освіти, психології, а також суміжних галузей знань. При цьому варто підкреслити, що аналіз джерел має не описовий, а аналітико-критичний характер: автор не лише систематизує наукові підходи, а й виявляє їх сильні та слабкі сторони, суперечності, прогалини, що потребують подальшого наукового усвідомлення. Такий підхід свідчить про сформованість наукового мислення автора та здатність до глибокої рефлексії.

Важливим аспектом обґрунтованості дослідження є чітке й логічно вивірене визначення його методологічних засад. У дисертації коректно визначено об'єкт і предмет дослідження, які взаємопов'язані між собою та

відповідають заявленій темі. Мета роботи сформульована чітко, конкретно та спрямована на розв'язання окресленої наукової проблеми, а поставлені завдання логічно деталізують шляхи її досягнення. Така структурна організація дослідження забезпечує послідовність і завершеність наукового пошуку.

Методичний інструментарій дослідження є достатньо різноманітним і відповідним поставленим завданням. Мостовим Л.П. використано комплекс взаємодоповнювальних методів – теоретичних, емпіричних і статистичних, що дозволило забезпечити всебічне вивчення досліджуваного явища. До теоретичних методів належать аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, моделювання, які дали змогу обґрунтувати основні положення дослідження. Емпіричні методи (спостереження, анкетування, тестування, педагогічний експеримент) забезпечили отримання достовірних даних щодо стану та динаміки професійної компетентності сурдопедагогів. Використання статистичних методів обробки результатів підтверджує їх об'єктивність і надійність.

Особливої уваги заслуговує організація педагогічного експерименту, яка відповідає сучасним вимогам до наукових досліджень. Автором чітко визначено етапи експерименту – констатувальний, формувальний і контрольний, що дозволило простежити динаміку змін досліджуваного явища. Репрезентативність вибірки, коректність підбору експериментальних і контрольних груп, а також застосування валідних методик діагностики свідчать про високий рівень наукової культури автора.

Обґрунтованість наукових положень підтверджується також узгодженістю теоретичних висновків із результатами експериментальної перевірки. Отримані емпіричні дані не лише ілюструють, але й підтверджують ефективність запропонованих педагогічних чинників та авторської програми розвитку професійної компетентності сурдопедагога. Це свідчить про практичну верифікацію теоретичних положень і підвищує рівень довіри до результатів дослідження.

Важливо підкреслити, що сформульовані у дисертації висновки є логічним результатом проведеного дослідження, відповідають поставленим завданням і відображають основні результати наукового пошуку. Вони мають

узагальнюючий характер, відзначаються чіткістю формулювань та достатнім рівнем доказовості. Рекомендації, запропоновані автором, є обґрунтованими, практично орієнтованими та можуть бути використані у професійній діяльності сурдопедагогів, а також у системі їх підготовки та підвищення кваліфікації.

Таким чином, дисертаційне дослідження характеризується високим ступенем обґрунтованості наукових положень, внутрішньою логічною цілісністю, методологічною виваженістю та достовірністю отриманих результатів, що дозволяє вважати його вагомим внеском у розвиток теорії та практики спеціальної освіти.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у комплексному вирішенні проблеми вдосконалення професійної компетентності сурдопедагога на основі визначення та обґрунтування педагогічних чинників, що впливають на цей процес.

У роботі вперше системно визначено та класифіковано педагогічні чинники вдосконалення професійної компетентності сурдопедагога, що дозволяє розглядати їх як взаємопов'язану систему, здатну забезпечувати цілеспрямований професійний розвиток. Такий підхід є важливим внеском у розвиток теорії спеціальної освіти.

Суттєвим науковим здобутком є уточнення змісту поняття «професійна компетентність сурдопедагога», яке розглядається як інтегративне утворення, що включає мотиваційний, когнітивно-операційний та рефлексивний компоненти. Це дозволяє більш повно розкрити сутність професійної діяльності фахівця.

Удосконалено підходи до моделювання процесу професійного розвитку шляхом розроблення структурно-функціональної моделі, яка відображає взаємозв'язок педагогічних чинників та компонентів компетентності.

Подальшого розвитку набули положення щодо діагностики рівня сформованості професійної компетентності, що дозволяє здійснювати її об'єктивне оцінювання.

Повнота викладу результатів у публікаціях. Основні результати дисертаційного дослідження достатньо повно відображені у шести наукових

публікаціях автора. Оpubліковані праці охоплюють ключові аспекти дослідження, відображають його теоретичні та практичні результати.

Наявність публікацій у фахових виданнях України, участь у наукових конференціях різного рівня свідчить про апробацію результатів дослідження та їх обговорення у науковому середовищі. Зміст публікацій відповідає темі дисертації та відображає основні її положення.

Практичне значення. Практичне значення дисертації полягає у можливості використання її результатів у системі професійної підготовки та підвищення кваліфікації сурдопедагогів.

Розроблена автором програма вдосконалення професійної компетентності може бути використана у закладах вищої освіти, системі післядипломної освіти, а також у практичній діяльності сурдопедагогів.

Методичні рекомендації та діагностичний інструментарій дозволяють забезпечити системне оцінювання рівня професійної компетентності та планування її розвитку.

Результати дослідження сприяють підвищенню якості освітнього процесу для дітей з порушеннями слуху.

Зауваження до дисертації та її дискусійні положення.

Не дивлячись на загальну позитивну оцінку дисертації, вважаємо за потрібне звернути увагу на такі аспекти:

1. Потребує деталізації питання адаптації запропонованої моделі до різних типів освітніх закладів.
2. Варто було б більш ґрунтовно висвітлити міждисциплінарні аспекти професійної діяльності сурдопедагога.
3. Доцільно розширити аналіз довготривалих результатів упровадження програми.
4. Окремі положення могли б бути підсилені більшою кількістю практичних прикладів.

Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

Загальний висновок. Під час підготовки дисертаційної роботи автор продемонстрував високий рівень наукової підготовки, здатність до самостійного дослідження та вирішення складних наукових завдань. Робота відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта».

Дисертація Мостового Любомира Петровича на тему «Педагогічні чинники вдосконалення компетентностей сурдопедагога» є завершеним самостійним науковим дослідженням, має наукову новизну та практичну значущість, відповідає вимогам постанови КМУ від 12 січня 2022 року «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» зі змінами від 03.05.2024 р. та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» зі змінами від 31.05.2019 р., а її автор, Мостовий Любомир Петрович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Офіційний опонент:

Кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри сурдопедагогіки
та сурдопсихології імені Миколи Ярмаченка

Оксана Круглик
Підпис **Оксана КРУГЛИК**
ЗАВІРЯЮ: зав. канцелярією Українського державного
університету імені Михайла Драгоманова
Підпис *Оксана Круглик*
« 20 » 04 2026 р.